

23-11-2023

Carla van Deelen
Sofie Sergeant

Inclusie begint met ademen

Inclusiever onderwijs is een andere beleidsbenadering dan Passend onderwijs. Het verschil zit in de drie elementen van inclusief onderwijs; toerusting en ondersteuning, thuisnabij en gezamenlijk. Op termijn staan alle scholen klaar voor alle leerlingen.

Sofie en Carla vertrekken in hun verhaal vanuit het waarom van inclusie: omdat er nu sprake is van exclusie. Eerst worden enkele concepten (kruispuntdenken, diversiteit, inclusie, inclusief onderwijs) toegelicht en gelinkt aan de praktijk. Zij staat stil bij de gewoontes van de inclusieve onderwijsprofessional (voortbouwend op het werk van Lani Florian en Tracy Edwards). Ze licht toe waarom het werken aan een inclusieve school vraagt om moedige beslissingen en heldere communicatie. Het publiek wordt uitgedaagd om mee te denken: Hoe kunnen wij onze verantwoordelijkheid opnemen op die route richting inclusief onderwijs? Hoe kunnen wij ruimte maken voor verbinden, en... loslaten? Hoe brengen wij die inclusieve pedagogiek in de praktijk?

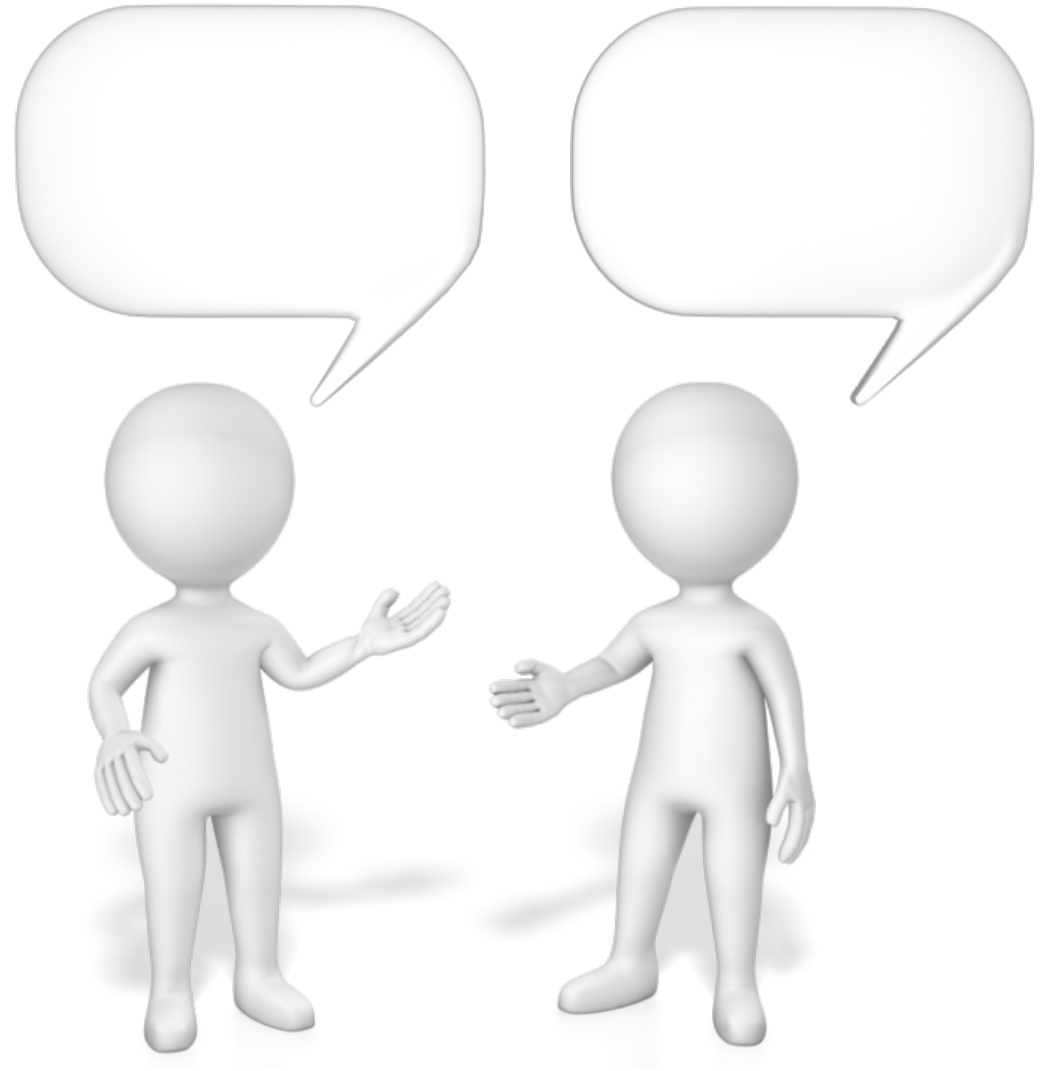
i n t r o

Startvraag

In 2 –tallen

Wat weet je op dit moment van inclusief onderwijs?

Hoe zou je zelf het verschil met passend onderwijs omschrijven?

Actualiteit

- Werken aan inclusief onderwijs is niet vrijblijvend (VN verdragen Handicap en Kinderrechten)
- Minister: “Inclusief onderwijs wordt de norm”
- *Werkagenda* Route naar inclusief onderwijs (2035) gepresenteerd in maart 2023

Vanuit Onderwijsraad

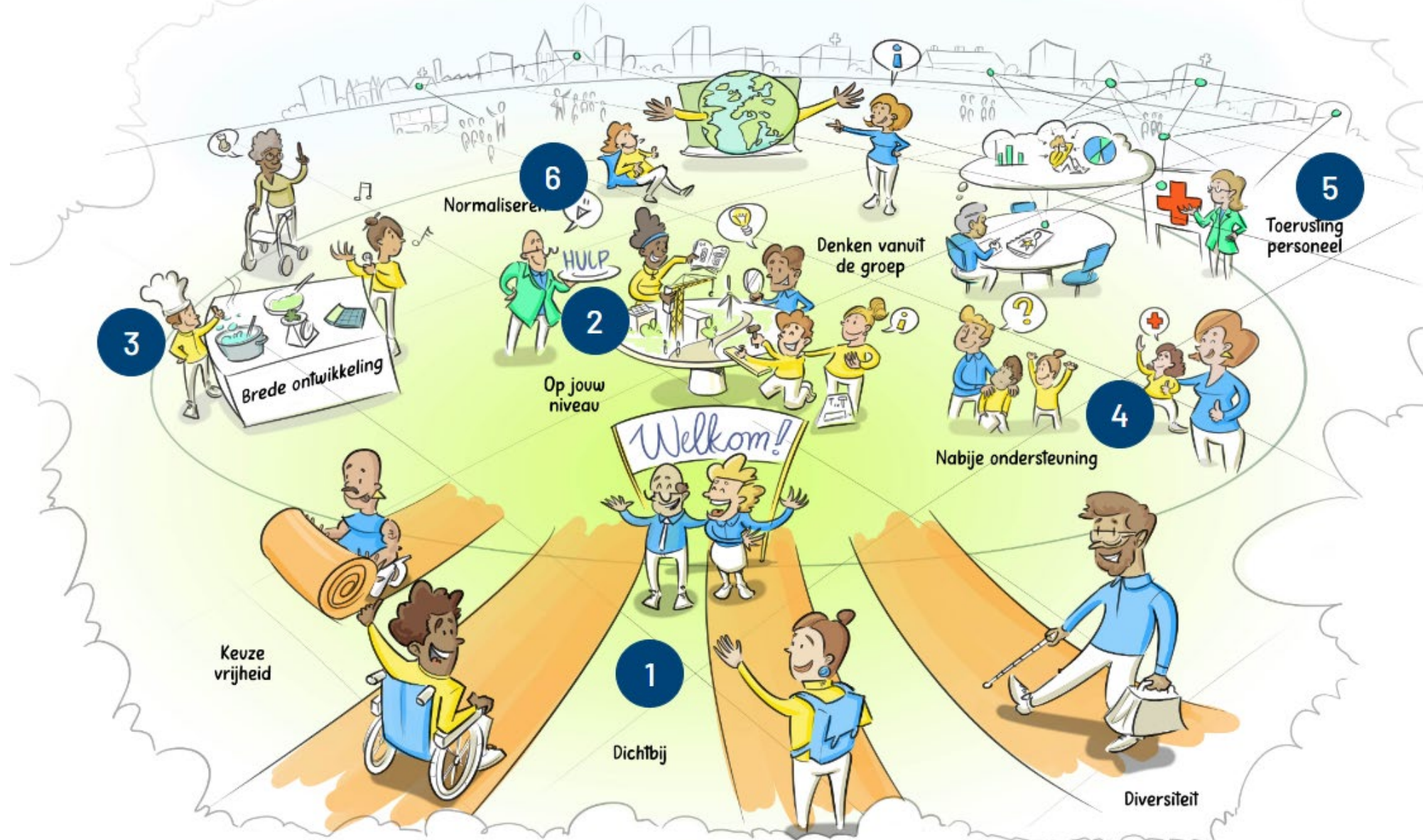
- **Lange termijn**

Inclusiever onderwijs heeft als stip op de horizon dat op den duur alle scholen klaarstaan voor leerlingen met een beperking met ondersteuning en toerusting, thuisnabij én gezamenlijk onderwijs. Passend onderwijs kent geen duidelijk lange termijn doel. Bij passend onderwijs zijn thuisnabij en gezamenlijk geen expliciete doelen.

[Samenvatting: Steeds inclusiever in het kort | Advies | Onderwijsraad](#)

DROOMBEELD INCLUSIEF ONDERWIJS - AMBITIE 2035

Ambitie 2035 en werkagenda

In overleg met het werkveld opgesteld in 6 actielijnen.

1. Toerusten van school en personeel
2. Laagdrempelige hulp in en nabij de school
3. Organiseren van een dekkend aanbod van (inclusief) onderwijs en ondersteuning
4. Regelruimte creëren in leerpad en ontwikkeling
5. Bouwen aan een toegankelijke en inclusieve huisvesting
6. Normaliseren van inclusief onderwijs

De stem van het kind

Lieve juf Geeske,

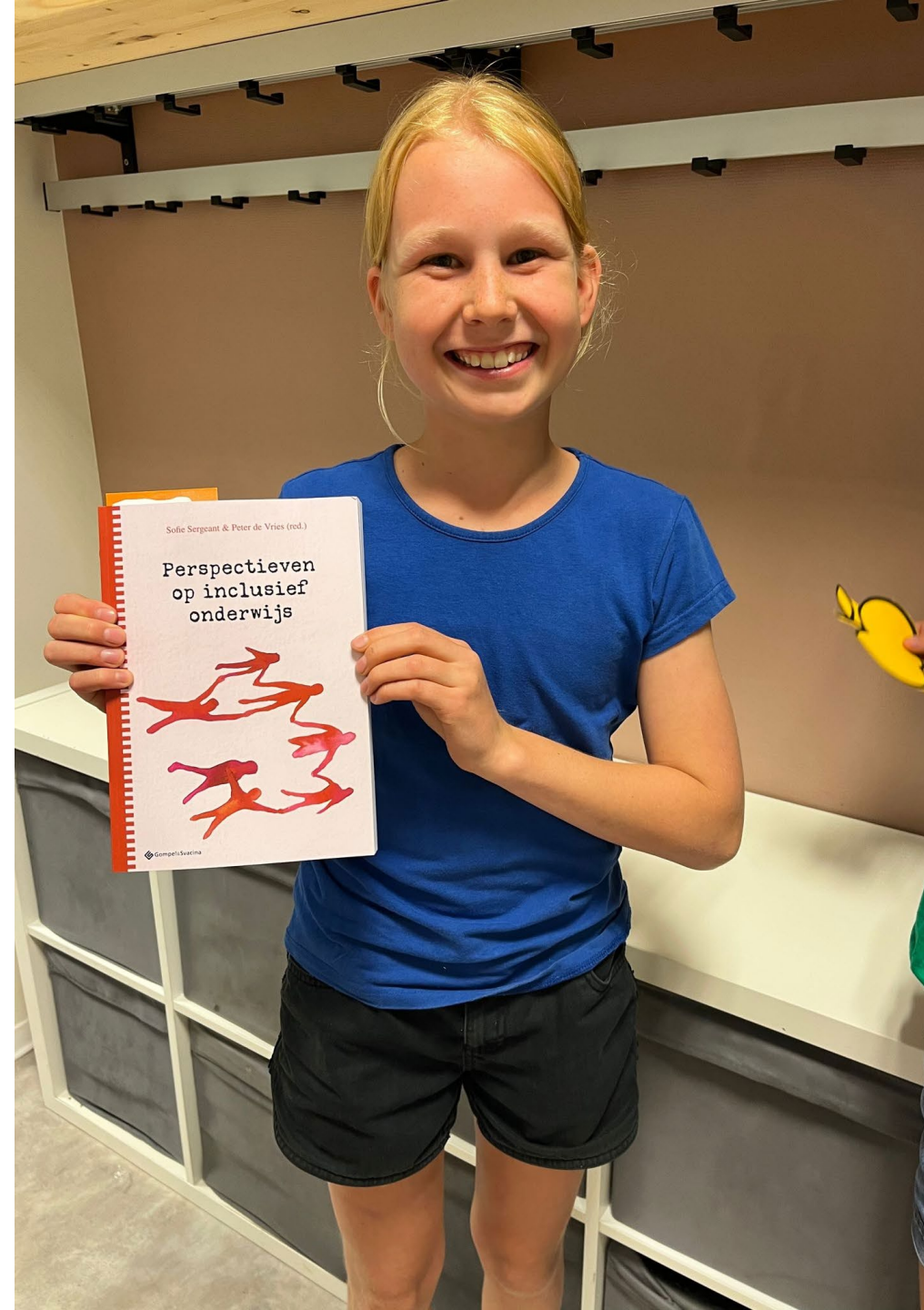
Ik vind het niet eerlijk dat de plusklassers of de compacten en verrijkers altijd maar mogen knutselen en spelen. Daarom wil de contacten en verrijken gaan opstarten. Dat is voor de wat minder slimme kinderen. Dan gaan we een ballen bak maken en dan gaan we uitrekenen hoeveel ballen er in de ballenbak kunnen. En we kunnen ook carra's nemen en dan kijken hoeveel carra's er in 1 hok kan en nog meer van die leerrame dingen. Wij betalen. De handtekeningen staan achter op het briefje.

Liefs Jan

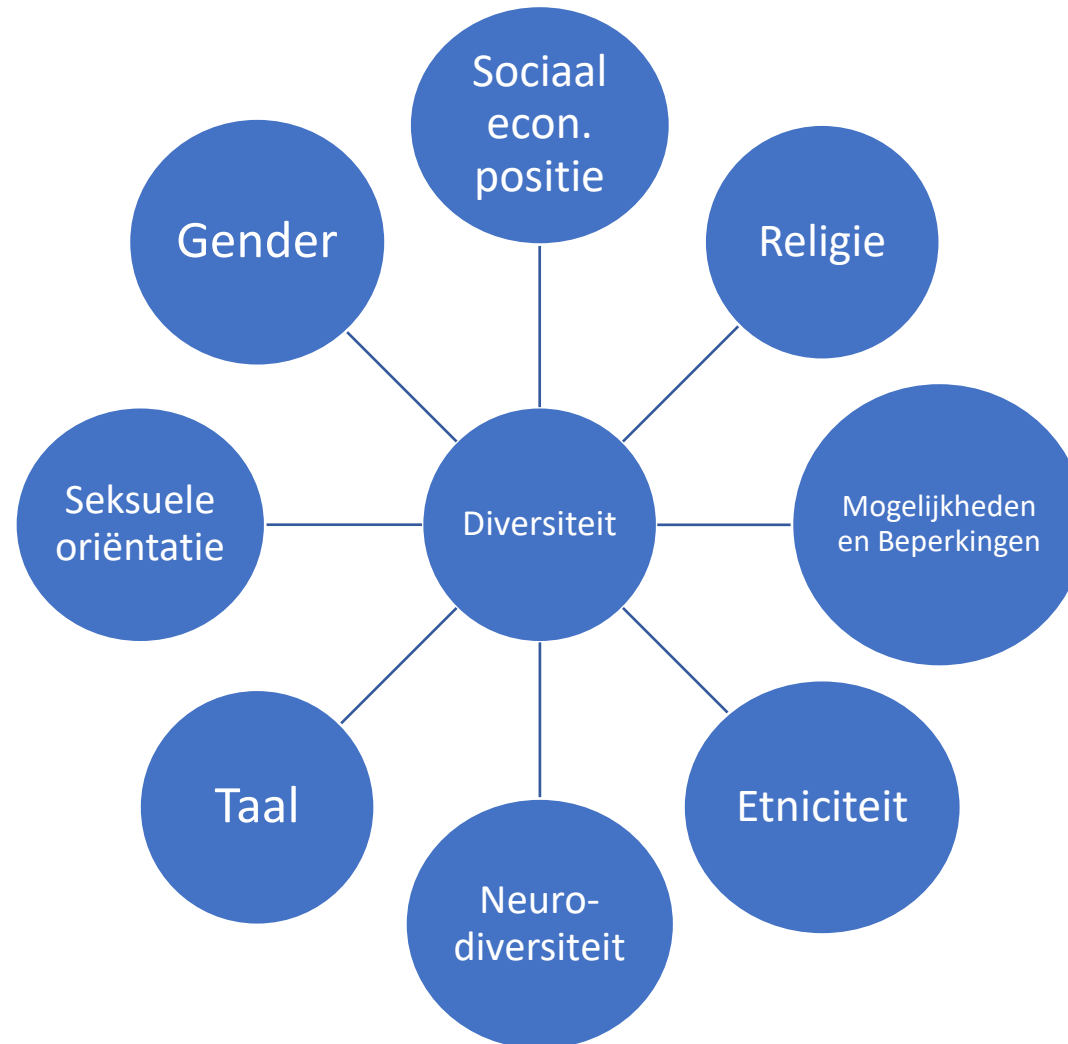
PS:

er paste niet zoveel handtekeningen achter op het briefje dus is er nog een veldje bij geniet!

Diverse perspectieven...

Diversiteitsvariabelen

Kruispuntdenken

Ableism (discriminatie op basis van mogelijkheden)

Structurele drempels in onze samenleving

- binair denken
- twee sporen
- we komen elkaar niet tegen

Onbewust grote invloed op ontplooiingskansen van
een individu

- ✓ Onderwijs
- ✓ Arbeid
- ✓ Openbaar vervoer
- ✓ Wonen / architectuur / openbare ruimte
- ✓ Recreatie

Filosoof Lammert Kamphuis pleit voor
'perspectivistische lenigheid'

INTERVIEW LAMMERT KAMPHUIS

'Blijf jezelf voorhouden: stel dat die ander
voor 1 procent gelijk heeft'

Bron: [Blijf jezelf voorhouden: stel dat die ander voor 1 procent gelijk heeft' \(volkskrant.nl\)](https://volkskrant.nl)

Inclusie – Derde ruimte creëren

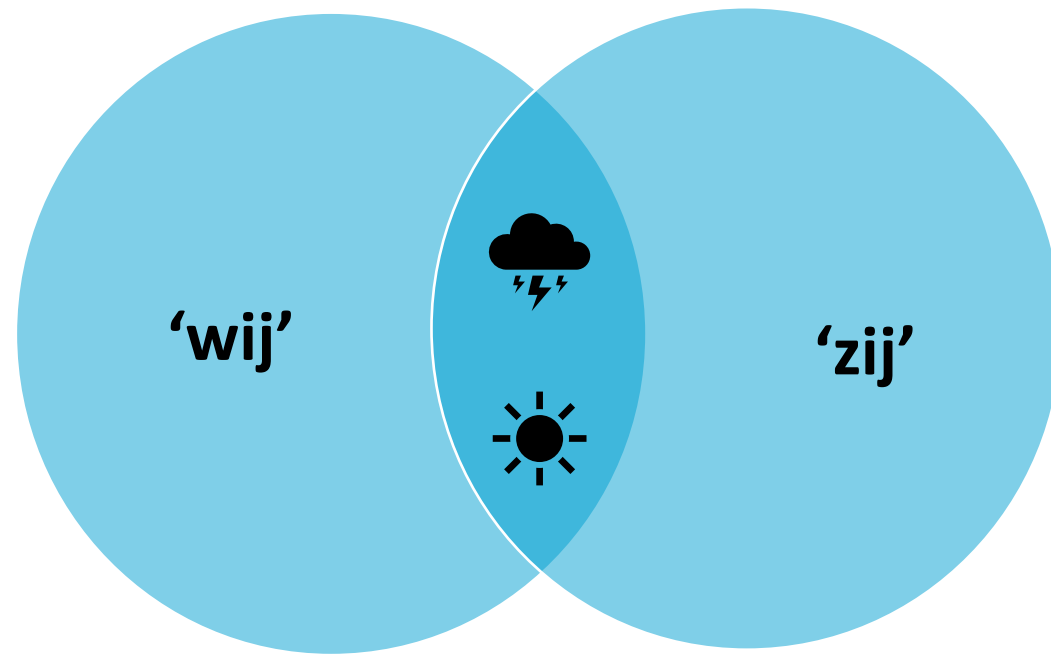

Voorwaarden voor de derde ruimte:

- **Responsief werken** (vragende houding)
- **Alteriteit** < Levinas (jezelf en je mening opschorten om oog te krijgen voor het verhaal en het perspectief van de ander)

Bron: Halleh Ghorashi

[Verhalen - Learning Crossroads for Refugee Inclusion \(refugeeacademy-learningcrossroads.nl\)](https://refugeeacademy-learningcrossroads.nl)

Als de geit leert zwemmen

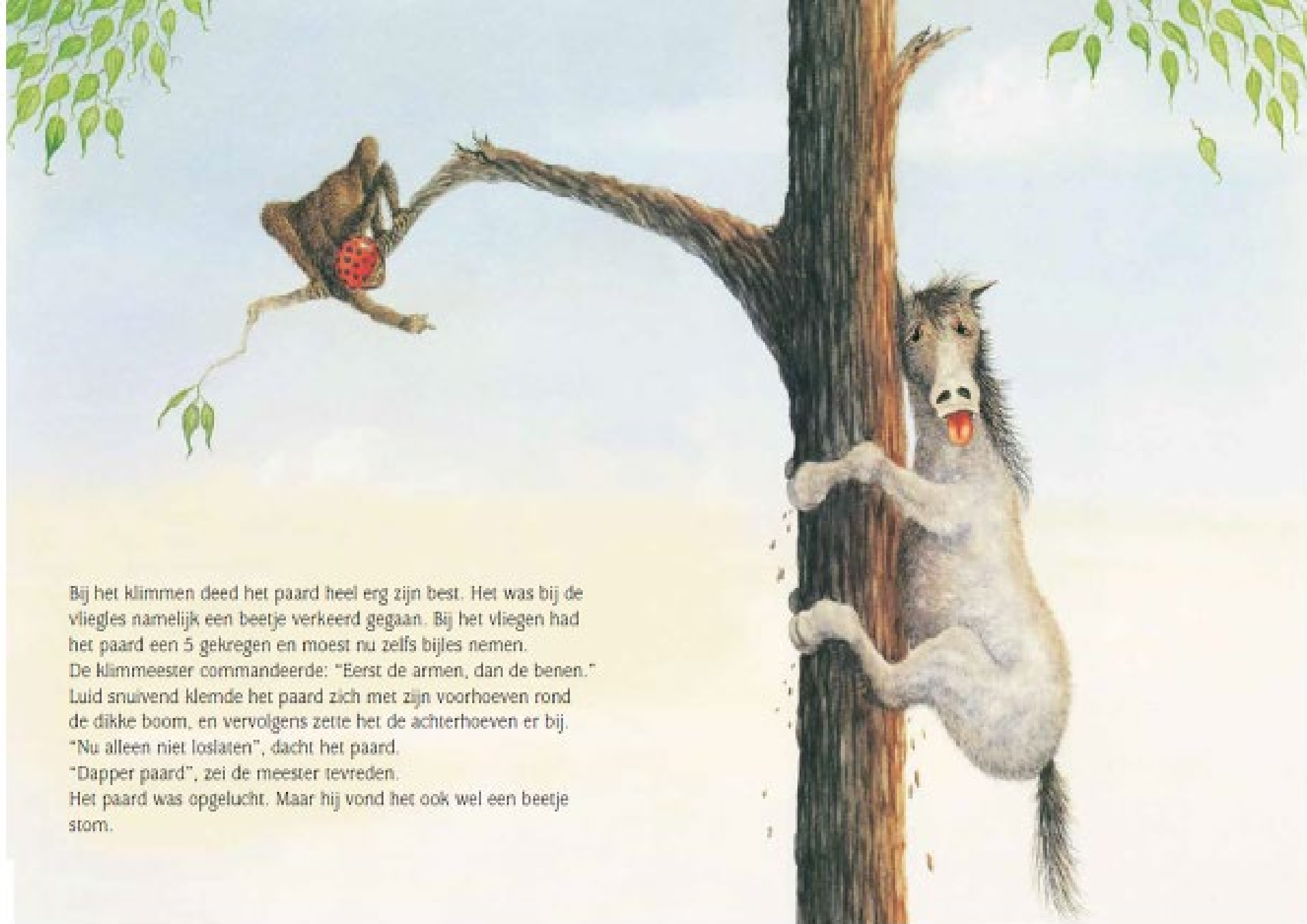

Het kind versterken

De Cirkel van Veerkracht (Circle of courage, Brendtro, 2006)

leert ons dat elk mens vier universele noden heeft:

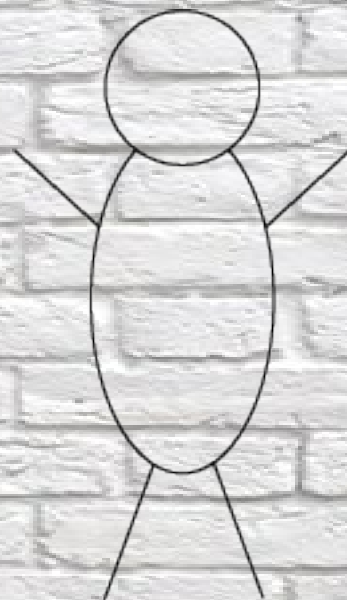
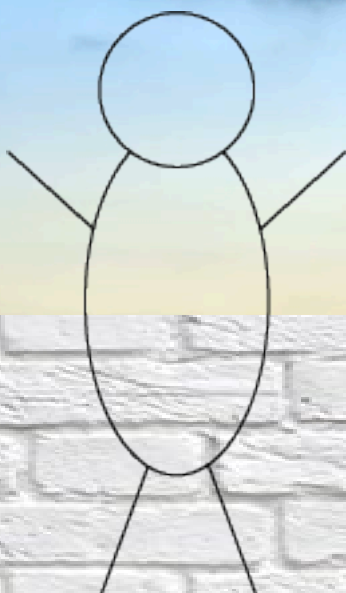
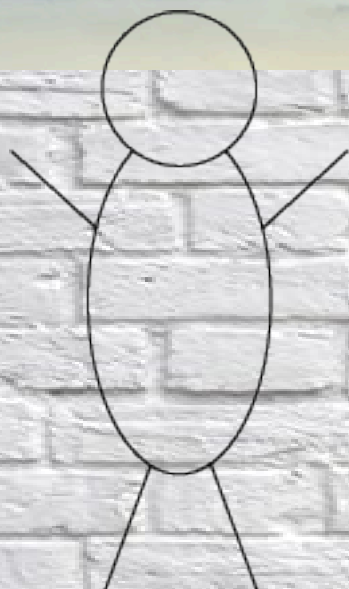
- 1. Een gevoel van belonging** = Ik hoor erbij / Ik word gemist
- 2. Vertrouwen in eigen Mastery** = Ik kan iets goed / Zelfkennis en vertrouwen
- 3. Kansen tot Independence** = Ik ben in controle / heb macht
- 4. Uitnodiging tot Generosity** = Ik heb jou iets te bieden / geven

Bij het klimmen deed het paard heel erg zijn best. Het was bij de vliegjes namelijk een beetje verkeerd gegaan. Bij het vliegen had het paard een 5 gekregen en moest nu zelfs bijjes nemen. De klimmeester commandeerde: "Eerst de armen, dan de benen." Luid snuivend klemde het paard zich met zijn voorhoeven rond de dikke boom, en vervolgens zette het de achterhoeven er bij. "Nu alleen niet loslaten", dacht het paard. "Dapper paard", zei de meester tevreden. Het paard was opgelucht. Maar hij vond het ook wel een beetje stom.

Individuele aanpassingen

Inclusief onderwijs... hoe dan?

Kan je alsjeblieft de helling schoonvegen?

Al deze andere kinderen wachten om de trap te kunnen gebruiken.
Als die schoon is, pak ik voor jou de helling aan.

Maar als de helling sneeuwvrij is, kunnen we er allemaal in!

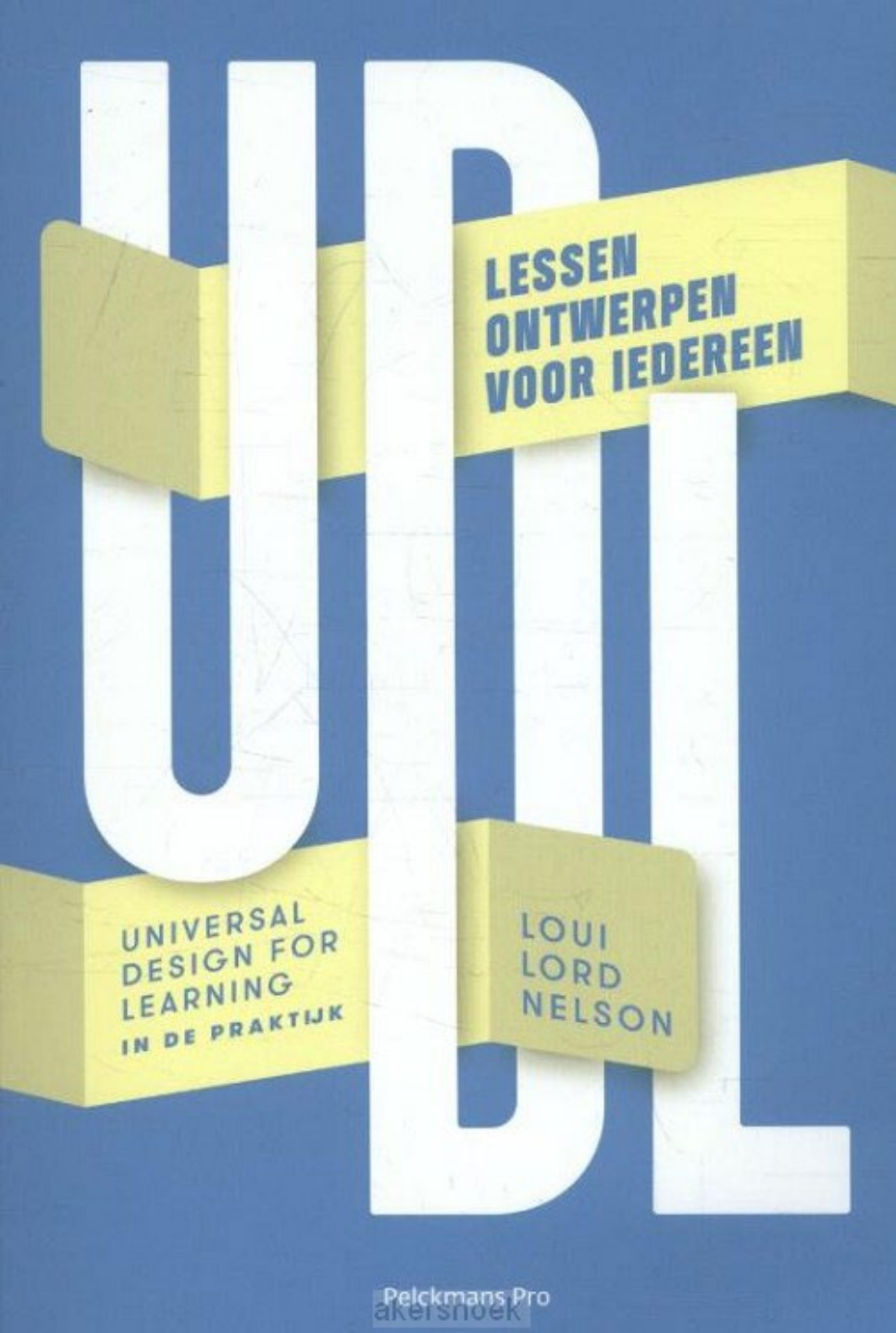
HET PAD VRIJMAKEN VOOR IEDEREEN!

© 2002 Michael Giangreco - Illustrations Kevin Ruelle

In groepjes

- Hoe kun je individuele aanpassingen omzetten naar een manier van werken die werkt voor alle leerlingen?
- Je koppelt er minstens 1 plenair terug in de groep

Universal Design for Learning

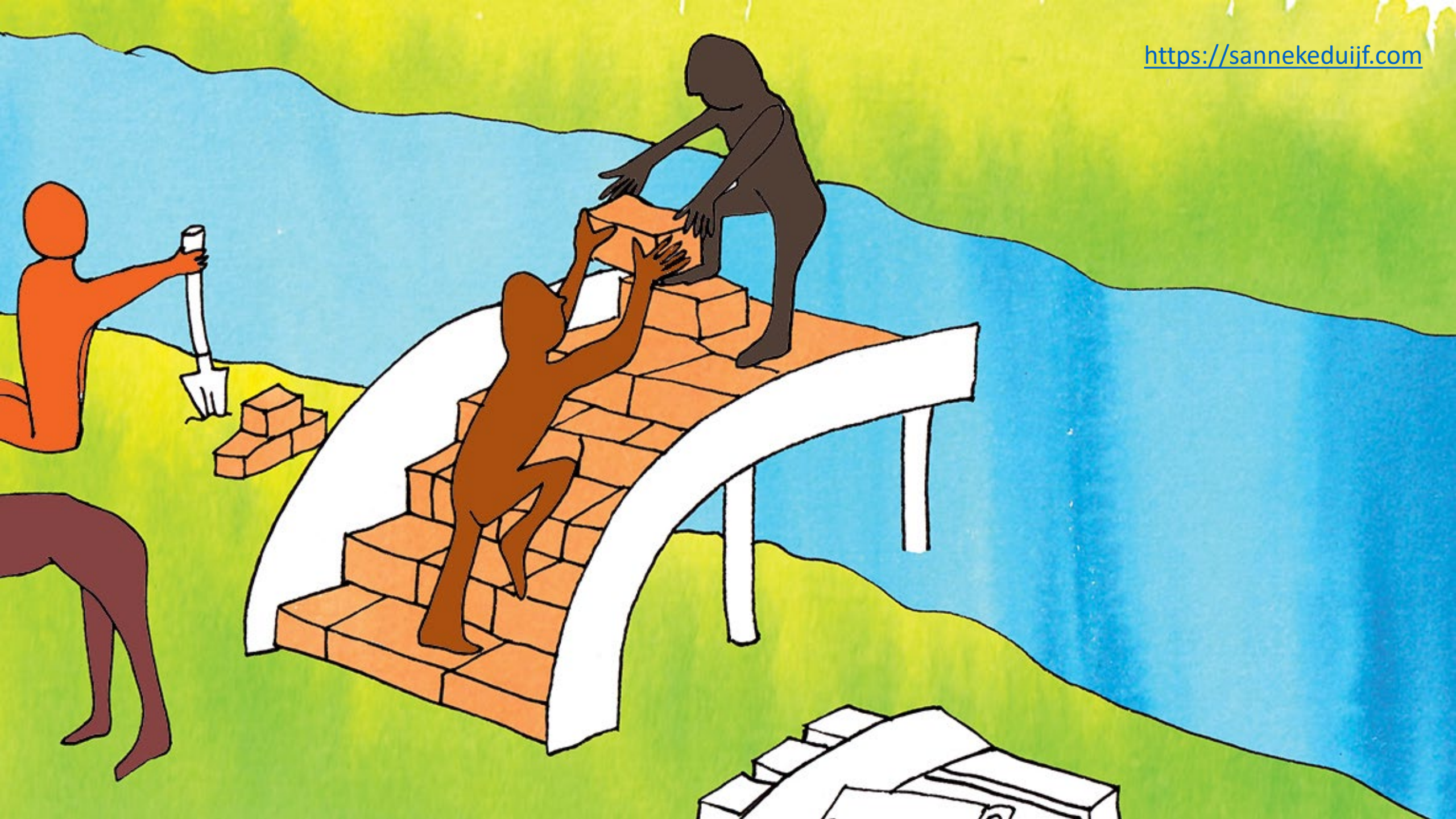
inclusieve pedagogiek

Onderzoek toont aan dat inclusieve pedagogiek resulteert in betere onderwijsprestaties van alle leerlingen (Szumski et al., 2017), in het bijzonder voor de meerderheid van de leerlingen zónder speciale onderwijsbehoeften.

Bron:

Szumski, G., Smogorzewska, J., & Karwowski, M. (2017). Academic achievement of students without special educational needs in inclusive classrooms: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 21, 33–54 <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2017.02.004>

De inclusieve school (Neary & Giangreco)

- Alle leerlingen zijn welkom.
- Kwaliteitsvol onderwijs.
- Met de ondersteuning die nodig is.
- Kind voelt zich thuis.
- Onderwijs in een natuurlijke leeromgeving.
- **Aantal kinderen met een beperking is gelijklopend aan gewone verhoudingen binnen maatschappij.**
- Kinderen zitten samen in de klas met leeftijdsgenoten.
- Men accepteert dat elk kind leert op eigen manier en op eigen tempo. Gedifferentieerde aanpak is noodzakelijk.
- Voor ieder kind wordt gezocht naar een evenwicht tussen schools leren, sociaal-emotionele ontwikkeling en participatie.

Dit is een proces waar elke dag aan gewerkt moet worden.

Salamanca Statement (1994)

Reguliere scholen met een oriëntatie op inclusief onderwijs zijn het meest efficiënte middel om discriminatie te bestrijden, gastvrije gemeenschappen te ontwikkelen, een inclusieve samenleving te bouwen en onderwijs voor iedereen te realiseren; sterker, zulke scholen bieden effectief onderwijs aan de meerderheid van de kinderen en verbeteren de efficiëntie (inclusief de economische efficiëntie van het hele onderwijssysteem)

Inspiratie uit Oostenrijk – omgekeerde integratie

Inspiratie uit andere landen

<https://proudtoteachall.eu>

PROUD
TO TEACH ALL

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

© 1999 Michael Giangreco – Illustrations Kevin Ruelle

HET MEEST TOEPASSELIJKE LABEL IS MEESTAL DE NAAM DIE
OUDERS HET KIND HEBBEN GEGEVEN.

Praten met in plaats van over

Enkele voorbeelden die uitnodigen tot
omdenken:

- Van zwakke lezer naar ...
- Van risicoleerling naar...
- Van leerachterstand naar...
- Van gedragsstoornis naar...
- Van probleemgeval naar

Stelling:

We hanteren inclusief taalgebruik in al
onze vormen van communicatie, ook in de
personeelskamer

De inclusieve onderwijsprofessional

1.
ziet alle leerlingen als
zijn/haar
verantwoordelijkheid
-

De inclusieve
onderwijsprofessional

2.

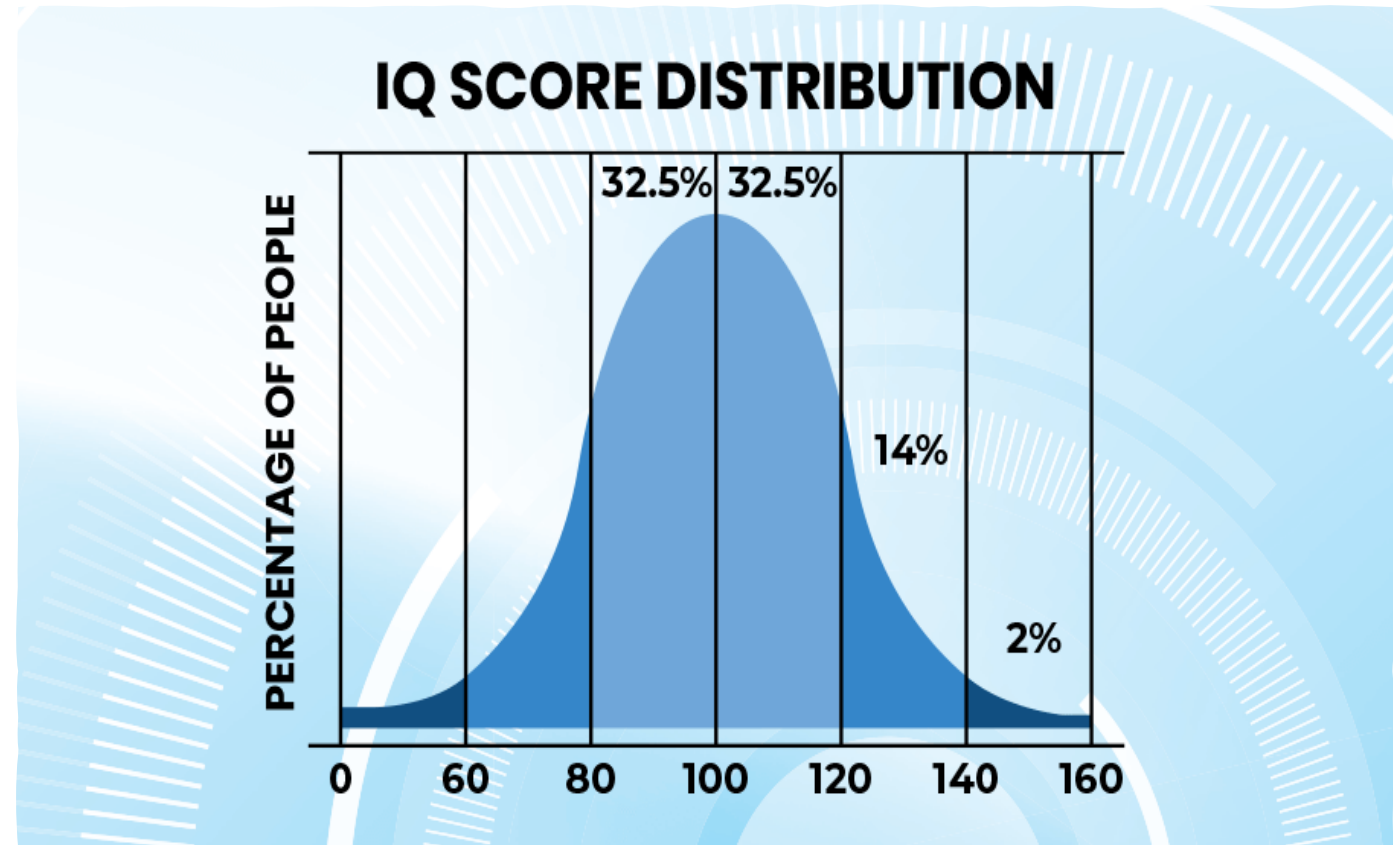
beschouwt leervragen
en moeilijk te
begrijpen gedrag van
leerlingen als een kans
en een uitdaging om
zelf te leren.

De inclusieve
onderwijsprofessional

3.

vermijdt het denken in
termen van de
gemiddelde leerling

4. De
inclusieve onderwijs
professional ...

heeft vertrouwen in
leerlingen, en tonen
dit in de planning.

VN-verdrag Handicap, waarom is dat zo van belang?

[\(360\) VN-verdrag Handicap,
waarom is dat zo van belang? –
YouTube](#)

De inclusieve
onderwijsprofessional...

5.
focust vooral op het leerproces
van de leerling en niet op de
toetsing en het behalen van de
eindtermen.

De inclusieve
onderwijsprofessional...

6.
organiseert planning en
voorbereiding met
ruimte voor verrassing en
verwondering.

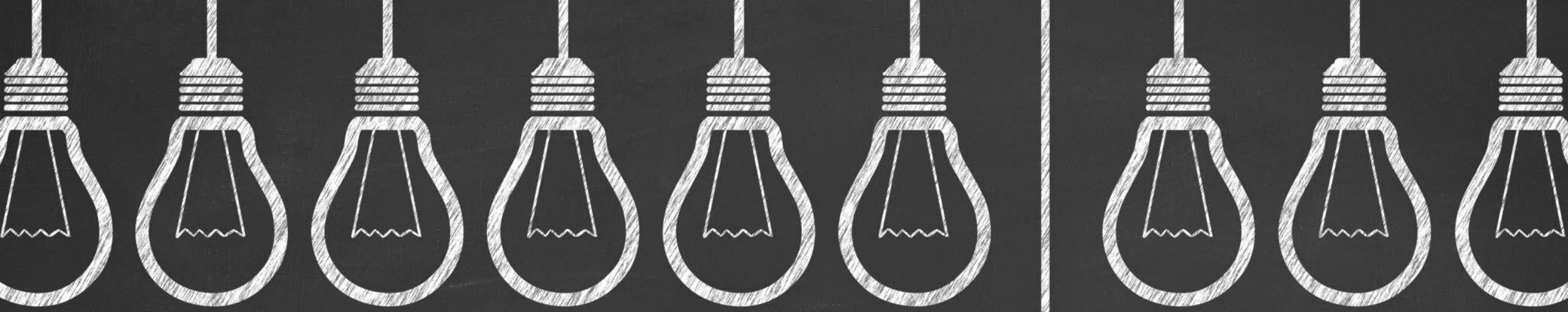

De inclusieve
onderwijsprofessional...

7.

ziet gedrag als een weerspiegeling
van persoonlijke ontwikkeling en
heeft vertrouwen dat er altijd
ruimte is voor groei.

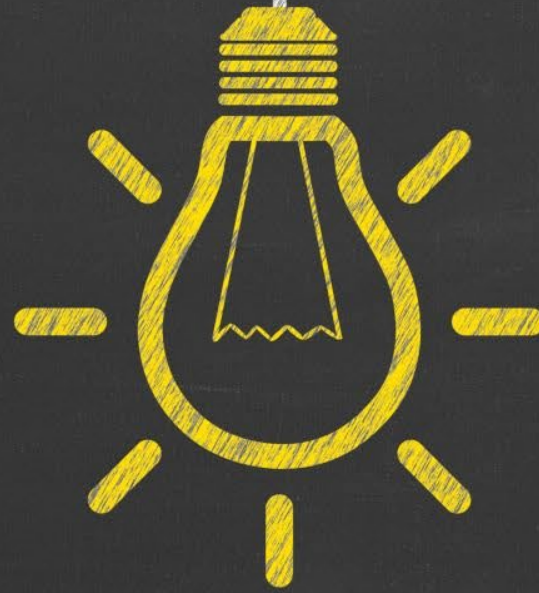

De inclusieve leerkracht...

8.

wil zelf altijd blijven leren en zichzelf ontwikkelen (niet alleen door het volgen van cursussen, maar inzien dat lesgeven op zich een leerzame activiteit is voor de leerkracht zelf).

De inclusieve
onderwijsprofessional

...

9. ziet zichzelf als
leerling van hun eigen
leerlingen.

Eerste stap in samenwerking...

Hoe kan je nu zo'n moeilijke baan hebben en nooit "Ik weet het niet" zeggen?

Merel van Vroonhoven

De inclusieve
onderwijsprofessional

...

10. staat open voor
risico.

Tot slot

- Welk goud hebben jullie al?
- Wat neem je mee voor morgen?

Bronnen

- Onderzoek Tracy Edwards:
PhD : The Translation and Enactment of the Principle of Inclusive Pedagogy by Experienced Teachers.
- Florian, L. & Linklater, H. (2010) Preparing teachers for inclusive education: using inclusive pedagogy to enhance teaching and learning for all, *Cambridge Journal of Education*, 40:4, 369-386, DOI: [10.1080/0305764X.2010.526588](https://doi.org/10.1080/0305764X.2010.526588)
- Daelman, S. (2022). *Listening to children in vulnerable situations. Rethinking voice through intra-active pedagogical encounters*. Gompel&Svacina.
- Lozana Parra, S. (2022). *The School as a Playground for Educational Friction: Understanding Democracy in Dutch Secondary Education*. Utrecht University Repository.

